

ODYSSEIA

HOMEROS

Homeros

Odysseia

SAGA Egmont

Odysseia

Translated by Otto Manninen

Original title: *Odýsseia*

Original language: Ancient Greek

Cover image: Shutterstock
Copyright © 750 BC, 2021 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726797268

1st ebook edition
Format: EPUB 2.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

This work is republished as a historical document. It contains contemporary use of language.

www.sagaegmont.com
Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

Odysseia

Odysseia on syntynyt samalla tavoin kuin Ilias. Se on luotu käyttämällä hyväksi vanhaa runoperinnettä, joka oli kehittynyt usean vuosisadan aikana runonlaulua harjoitettaessa. Odysseiakin liittyy mykeeneläiskauden aikaiseen tapahtumaan sikäli, että siinä kuvataan Troian sotaan osaa ottaneen Odysseuksen paluuta kotisaarelleen Ithakaan, hänen harharetkiään, hänen perheensä hänen poissaollessaan kokemia vastuksia ja hänen kotiin palattuaan suorittamaansa kostotyötä. Runot, joihin Odysseian luomistyö perustuu, ovat osaksi silminnähtävästi nuorempia kuin Iliaan pohjana olleet laulut. Niissä esiintyy rautakauteen kuuluvia piirteitä runsaammin kuin Iliassa, ja ne edellyttävät kaukaisten maiden tuntemusta suuremmassa määrässä kuin Iliaan kuvaukset. Näyttää siis siltä, että Odysseian tekijän käyttämät runot osittain kuvastavat aikaa, jolloin merenkulku oli saavuttanut melkoisen laajuuden. Tämä viittaa jo 8:nteen vuosisataan eKr. Mutta vaikka aineksena käytetyt runot täten ovat nuorempia kuin Iliassa käytetyt, ei kokonaisrunoelmilla silti tarvitse olla suurtakaan ikäeroa. Tavallisesti tutkijat sijoittavatkin Odysseian samalle vuosisadalle kuin Iliaan. Yleisesti pidetään 8:tta vuosisataa molempien syntymäaikana, samalla kun edellytetään, että Odysseia kokonaisrunoelmana on jonkin verran nuorempi kuin Ilias. Sen mukaisesti, mitä Iliaan esipuheessa olen esittänyt, olen puolestani sitä mieltä, että Odysseia on

syntynyt 7:nnen vuosisadan lopulla, siis ennen vuotta 600 eKr.

Odyseiaa tarkastellessa on suhteellisen helppoa havaita, että se on syntynyt yhdistämällä erillisistä osista. Ilias on luotu yhtenä valoksena, eikä siinä ole yleensä nähtävissä liitoskohtia. Odyseiassa sitä vastoin voidaan vaikeudetta osoittaa, että tekijä on liittänyt eepokseensa aikaisemmin olemassa olleita runoja. Eepoksessa näet erottautuu lukijalle heti ensi silmäyksellä kolme osaa: 1. Odyseuksen pojan Telemakhoksen matka Pylokseen ja Spartaan tiedustelemaan isänsä kohtaloa. 2. Odyseuksen harharetket. 3. Odyseuksen paluu ja kosijain surma. Irrallisimmaksi näyttäytyy tarkastelijalle Telemakhoksen matka. Sitä ei runoelmassa ole riittävästi perusteltu, vaan sen ainoaksi aiheeksi ja tulokseksi jää lopulta vain, että Telemakhos saa »ihmisten keskuudessa jalon maineen». Eepoksen kielellä tämä tarkoittaa, että Telemakhos siten pääsee runonlaulun kohteeksi. Tämä on tärkeätä havaita, sillä siitä ilmenee, että Telemakhoksen matkaa oli kuvattu varhaisemmissa runoissa ja että Odyseian tekijällä oli siitä tieto. Näin käy kouriintuntuvasti selväksi, etteivät Telemakhoksen matkaa käsittelevät eepoksen osat ole alun perin samaa runoa kuin Odyseuksen paluu ja kosijoiden surma. Kokonaiseepoksen synty erillisistä osista saa siten pätevän todistuksen.

Mutta Odyseiankin kokoonpanossa näkyy joka tapauksessa etevän runoilijan pyrkimys päästä taiteellisesti vaikuttavaan kokonaishahmotukseen. Eepoksen rakenne saa kiinteyttä jo siitä, että Odyseus kauttaaltaan on runoelman päähenkilö. Hänen hahmonsä vallitsee myös Telemakhoksen matkan kuvausta, vaikkei silloin vielä tiedetä mitään hänen lopullisesta kohtalostaan. Kauttaaltaan koko laajan eepoksen

vaiherikkaissa tapahtumissa Odysseus on selvästi näkyvä keskushenkilö. Epäilemättä on tarvittu todellisen runoilijan jäntevä käsi pitämässä päähenkilöä etualalla pitkän tapahtumasarjan kaikissa vaiheissa. Jumalat huolehtivat Odysseuksesta, hänen poikansa ja vaimonsa ajatukset liikkuvat alati hänen ympärillään ja oikean hetken tullen hän astuu itse esille suorittamaan kostajan tehtävänsä. Silloinkin, kun hän tuntemattomana kerjäläisenä oleskelee kotisaarellaan ja omassa linnassaan, hän on kaikissa tilanteissa keskushahmona, johon huomio ennen muuta kohdistuu. Odysseiassa on täten samoin kuin Iliassa havaittavana tietoinen keskitys, joka edellyttää luovaa tahtoa eikä voi johtua mekaanisesta kokoonpanotyöstä. Odysseia on siis todella Odysseuksen eepos eikä pelkkä seikkailukertomusten yhdistelmä.

Erityisen selvänä ilmenee Odysseian luoja taito siinä tavassa, jolla hän on runoelmaansa liittänyt kuvaukset Odysseuksen harharetkistä. Hän on niissä käyttänyt minämuotoa, ts. antanut Odysseuksen itsensä ne kertoa ensimmäistä persoonaa käyttäen. Odysseian luoja on täten ottanut välineekseen sommitteluteknillisen keinon, jota sittemmin länsimaisessa kirjallisuudessa on tavattoman paljon viljelty. Odysseian rakenteen kannalta tämä keino on mestarillisesti valittu. Jos harharetket olisi kuvattu muun kertomuksen johdantona kolmannessa persoonassa, ne olisivat kadottaneet suurimman osan tuoreuttaan ja vaikutustaan, minkä lisäksi eepoksen rakenne olisi muuttunut perin hajanaiseksi. Odysseuksen itsensä kertomina ne saavat erikoisaseman, jota ne kaipaavatkin, koska niissä esiintyy tavaton määrä yliluonnollisia sadunomaisia piirteitä. Antaessaan Odysseuksen ne kertoa eepoksen tekijä ikään kuin vältytty ottamasta vastuun niiden todenperäisyydestä. Minä-

muodon valitseminen on siis todistuksena korkealle kehittyneestä taideaistista, ja sillä on sen vuoksi suurempi merkitys kuin ensi katsomalta näyttääkään.

Kreikkalaiset itse pitivät Iliasta ja Odysseiaa saman runoilijan, Homeroksen, tuotteina. Kun tiedämme, että kaikki eepillinen runotuotanto, joka oli olemassa ja jota oli erittäin runsaasti, yhdistettiin Homeroksen nimeen, näyttää oikealta päätellä, että Homeros oli muinainen runonlaulaja, joka oli saavuttanut erityisen kuuluisuuden ja joka katsottiin kaikkien eepillisten runojen luojaksi. Homeros ei siis voi olla enempää Iliaan kuin Odysseiankaan tekijä. Onko Iliaan ja Odysseian luoja ollut sama henkilö, ei ole varmasti ratkaistavissa. On myönnettävä, että eeposten luonne on erilainen ja että tämä tosiasia viittaa eri tekijöihin. Mutta toisaalta voidaan todeta, että eeposten välillä havaittava erilaisuus saattaa johtua pohjana olevien varhaisempien runojen laadusta. Kysymys siitä, onko runoelmilla sama tekijä, jää siis lopultakin avoimeksi.

Ilias ja Odysseia ilmestyvät nyt uudessa asussa O. Mannisen klassillisen arvon saavuttaneina suomennoksina. Käännöksiin on liitetty O. E. Tudeerin erinomaiset selitykset.

Edwin Linkomies

Ensimmäinen laulu

Jumalien kokous. Athene tuo neuvoja telemakholle.

Retkiä miehen kekseliään, runoneito, sa kerro, kauan harhailleen pyhän Troian kaatamatiellä! Kansat, kaupungit monet nähdä hän sai, tavat oppi, sai tuta tuskaa mont' ulapoilla, kun eest' oman hengen taisteli, maalleen matkaamaan koki kumppanit auttaa. Ei toki kumppanien hän turmaa torjua voinut, näät tuhon tuottivat itselleen ylimieliset houkat, kaasivat karjaa, jonk' oli haltia Helios ylhä; siksi hän riemuisan palauksen riistikin heiltä. Noistapa meillekin, Zeun tytär taivahinen, tarinoios!

Kaikk' oli muut, kuka vain tuhon alt' oli säilynyt tuiman, taas kotonaan, sodan kuin meren vaarat vaikeat välttän; hänt' yhä vain, kotimaata ja puolisoaan ikävöivää, hoivasi viivyttän kave, luonnotar ylhä, Kalypso, onkaloluolissaan, aviokseen toivoen häntä. Vaan kera vuosien vyöryvien jopa aika se joutui, säätämä taivaisten, kodin kons', Ithaken, oli jälleen saava hän nähdä; mut ei ohi vaarat siell' edes olleet, vaikk' omiens' oli luona; ja säälivät kaikk' ikivallat, paitsi Poseidon, vainontaan jumalaisen Odysseun leppymätön, kotihinsa jo kunnes sankari saapui.

Vaan nyt ol' aithiopein etähäisten luoksi Poseidon, ihmismaan rajakansan, kaht' eri äärt' asuvaisen — toiset on päivän nousuun päin, päin laskua toiset — härkiä, uuhiakin satauhrin saapunut saamaan. Ääress' atrian

siellä hän viihtyi; muut jumalatpa luona Olympon Zeun, katon korkean all' oli koolla. Loihe jo lausumahan isä ihmisien, jumalainkin, mieleen Aigisthos jalosynty kun näät tuli, jonka kuulu Orestes hengeti löi, Agamemnonin poika; tuot' ajatellen näin sanan taivahisille hän lausui:

»Voi toki, ihmiset nuo jumaloita ne kuink' yhä syyttää! Meitä he soimaavat tuhon tuojiks, itse kun tuskaa hankkivat itselleen yli salliman ilkiötöillään; niinp' yli salliman tuo Aigisthoskin pojalt' Atreun puolison vei, sotatielt' uron saapuvan surmasi, vaikka koituvan ties tuhokuolon, hänt' epäsimmehän ennen; näät näkötarkkapa vei sanan Hermes, tappaja Argon, ettei surmais hänt', ei veis hänen puolisoansa; 'sillä Orestes on veret kostava Atreun poian, jahkapa miehistyy sekä mieli hallita maitaan.' Toi sanan Hermes tuon, vaan neuvoa ei hyvänsuopaa noutanut Aigisthos; nyt maistanut maksun on täyden.»

Hällepä vastasi näin nyt päilyväsilmiä Athene: »Korkein valtiahist', isä taivaisten, Kronossynty! Niinpä se mies tosiaankin on suistunut ansiosurmaan. Kuolkoon aina jok' ainoa niin, joka moisia tehnee! Vaan sydän murtuu multa, kun joutunut uljas Odysseus kauas, koito, on rakkaistaan, polopäivien viettoon, saareen tyrskyjen saartelemaan navall' aavojen vetten.

Metsävä saari se on, asujattarenaan jumal-impä, tuon tytär Atlaan turmahisen, meren kaikki jok' alhot tuntee, pystyss' yksin myös pysytellä ne pylväät korkeat saa, jotk' ei alas taivaan suistua salli. Tuon tytär ei polon murtelemaa pois urhoa päästä, vaan yhä kiehtoelee sulosuisin, liehivin lausein, ett' Ithake jäis hält' ikiunhoon. Mutta Odysseus siintävän sauhun vain kotimaastaan viel' ikävöisi nähdä ja sitten kuolla. Sun eikö jo mielesi, sunkaan, helly, Olympon Zeus? Vai eiköpä

sulle Odysseus tuonut palvehiaan yhä luona akhaijien laivain, kentill' Ilionin? Noin miks olet hälle sä nurja?»

Pilviennostaja Zeus näin vastasi hälle ja lausui:
»Lapseni, voi mikä nyt sana kirposi kielesi päältä? Saattaisinko ma unhottaa jumalaisen Odysseun, viisain maan asujoista jok' on, jumaloillekin tuonut parhaat antimet ain', asujoille on aukean taivaan? Mutta Poseidon, maan sylisaartaja, hänt' yhä vainoo, kykloopin väkivoivan kun sokeaksi hän saattoi, kaikkien kyklooppein väkevimmän tuon, Polyfemon; sai hänet ammoin saalahanaan merenimpi Thoosa, jonk' isä aaltoavan meren-aavan on haltia Forkys, luotunut kons' oli luoksi Poseidon onkaloluoliin. Siksi Poseidon, maan järisyttäjä, syössyt Odysseun kauas on syntymämailta, jos ei toki aikone tappaa. Mutta nyt harkitkaamme jo kaikki me, kuinka Odysseus saapuva ois kotihinsa; ja karsautensa Poseidon hillitä saa; sill' ei kera kaikkien voi ikivaltain käydä hän ottelemaan ypö-yksin, meit' uhitellen.»

Hällepä vastasi näin taas päilyväsilmiä Athene:
»Korkein valtiahist', isä taivaisten, Kronossynty! Jos jumalain siis mieli ja aatos on autuahitten, että jo maalleen saapua saa monineuvo Odysseus, Hermes lähteköhön, jumal-airut, tappaja Argon, saareen Ogygian, kave kuulloon suortuvakauno viestin vitkaelutta, mi päätöksemme on vahva, maalleen kestävämieli jo saapuva ett' on Odysseus. Saareen taas Ithaken menen itse ja sankarin poikaa yllytän, rohkaisen minä mieleen uskaliaampaan, mieskokoukseen kutsumahan hiuskaunot akhaijit, sulhojen joukkoa julki jo syyttämähän, joka hältä laumavat lampaat teurastaa, härät sorkkuvasääret. Taattoa tietelemään panen — matkan määränä Sparta, myös Pylos hietava — kuullakseen, joko saapuvan

kuuluis, itsekin saadakse seass' ihmisien jalon maineen.»

Virkki ja kauniit, kultaiset, kulumattomat pauloi anturat alleen, joill' yli laajan maan, yli merten ilman leyhkänä liihottain kevyesti hän kiittää, koppoi valtahisen, otavaskisen, orhean peitsen, raskaan, vartevan, vankan, joll' urojoukkoja maahan iskee, konsa on vimmoissaan, tytär mahtaja-taaton, oitis Olympon korkeudest' alas myrskynä kiiti. Koht' Ithakess' oli, eessä Odysseun uksien, astui välkkyvin keihäineen piha-aukeamaan, näköjänsä kuin Tafos-saaren valtias tuo, majaystävä, Mentos. Korskeat nyt kosijatpa hän keksi jo; nuo pihamaalla heittivät mielikseen kivinoppaa uksien eessä, vuodill' istuivat talon härkien tappamiensa. Hyörivät airuet siellä ja reippaat palvelumiehet, viiniin vettä ken hämmentäin sekomaljoja täytti, sienin hohkoisin pitopöytiä ken pesi, pyyhki järjestellen myös, ken taas lihat leikkeli runsaat.

Aikoja ennen muita jo Telemakhos näki sorja saapujan, sulhojen näät seass' istui hän muremielin, kuulua aatteli vain yhä taattoa, vieläkö saapuis, lähdön toimittais ulos uksiltaan kosijoille, kattons' alla jo taas oman ottais käskijävallan. Moisin miettehin istuissaan jopa keksi Athenen, riensi jo porttia kohti ja harmistui sydämessään, vartoa ulkona ett' oli vieraan täytynyt; astui luo, hänen tarttui oikeahan kätehensä ja keihään vaskisen otti jo hältä ja siivekkäät sanat lausui:

»Terve, kun saavuit meille, sa vieras! On arian ääreen aika nyt ensin käydä, ja kertonet seikkasi sitten.»

Virkki ja johti jo eeltä, ja seurasi Pallas Athene. Mutta kun linnaan astuivat, katon korkean alle, tuonne hän peitsen vei heti viereen valtavan pylvään, keihäskarsinahan kehävälkkyyn, miss' oli keihäät myöskin muut, monet nuo sotiaimon Odysseun. Vieraan istuimeksi

jo peitti hän verhoihin kunniapaikan, kaunisveistehisen — siro siin' oli myös nojaporras; viereen itselleen nojatuolin kirjatun nouti, syrjään muist', ett' ei kera istuen inhona vieraan korskien sulhojen ois meluseura ja että hän itse myös isän retkiä tiedustais, joka kaukana viipyi. Ruukuin sorjin, kultaisin käsivettä jo neito toi, yli kännen kaas — hopeainen all' oli kännen huuhtelumalja — ja luo silopinnan siirteli pöydän. Leipää tuoden taas talonhoitajatar tuli oiva, toi monet herkut muut, talon antimet tarjosi parhaat; paistinleikkaajoistapa taas joku lautasin kantoi kaikkea kystä ja kultaiset pani pöytähän maljat; airut palvelemaan kävi, kaatoi viiniä heille.

Myöspä jo sulhot suurekkaat tuli koolle, ja täyttyi tuolien, istuinten rivit, korkeat kunniapaikat. Airuet astuen luo valahuttivat vett' yli kännen, palvelijattaret leipää toi korit kukkurapäiset, palvelumiehet kaas sekomaljat viiniä täyteen. Ruokiin ryhdyttiin heti valmiisiin, valioihin. Mutta kun kyllältään oli ruokaa saatu ja juomaa, niin jopa muuhun koht' oli sulhojen mieli ja into, lauluun, karkelohon, jok' on kaunistus pitojuhlain.

Kaunoisen kitaranpa jo Femios-laulajan sormiin airut vei — kosijoille hän lauloi, pakko kun pantiin. Kieliä soinnuttain hän sorjan laulelon alkoi; Telemakhos, puhutellen Athenea päilyväsilmiä, kallistui liki hänt', ett' ei muut vois sitä kuulla:

»Suuttunet ehkä sä, vieras, jos sanon mieleni sulle? Noillapa moiset vain ne on huolena, soitto ja laulu; vaivapa vainkin on ilmaiseksi omat ahmia toisen, jonka jo valjut luut satehissa on kaiketi saaneet maata maahan tai ajelehtivat aaltojen myötä. Jos hänen nuo Ithaken näkis saareen saapuvan kerran, sukkelat sois jalat itselleen joka ainoa ennen kuin isot kullat kukkurat tai varat vaattehienkin. Vaan hänet surkea surma jo vei, eik' anna se meille lohtua, jos kuka ihminen, jos kuka maan

asujoista virkkaa saapuvan vielä; jo häipyi hältä se päivä. Mutta sa kerro jo mulle ja juttele peittelemättä: kenp' olet, mistä on matkasi? Miss' oma maas, talo taattos? Laivasi laatu mik' on? Sinut kuink' Ithaken tuli saareen tuoneeks sen merimiehet? Keit' olevansa he kertoi? Sillä et totta sa lie jalan saapunut tänne, ma luulen. Virkkaos mulle jo myös tosi vilpitön, että sen tiedän, ensikö kertaa tääll' olet vaiko jo liet majavieras taattoinen, moni näät tuli vieras kartanohomme;vieroja ihmisien eip' ollut taattoni myöskään.»

Vastasi, virkkoi näin nyt päilyväsilmiä Athene: »Niinpä mä suoran suon selon, ilman vilppiä. Menten, viisaan Ankhialon olen poika, sen mainita mahdan, vaan merikelpoja hallitsen tafolaisia itse. Tänne nyt kumppanien kera laskin laivani rantaan, heimojen vierahien tykö vien meren taa minä tummar rautaa kiiltelevää, Temesessä sen vaihetan vaskeen. Syrjään kaupungista ma heitin laivani tuonne, Rheitronin valkama miss' on metsävän Neionin alla.

Vanhastaan majaystävänään saa kumpikin toistaan mainita, Laertes hyvin tietää sen, kysy häitä, sankari vanha, jok' ei tule kauemmin, minä kuulen, kaupunkiin, vaan maall' iän ehtoon vaivoja kärsii, palvelijattaren vain kera vanhan, hälle jok' antaa ruokaa, juomaa, kun jäsenissä on raukeus raskas, konsa hän polkuja hoippuillut rypäleisen on tarhan. Tänne mä saavuin, sillä jo kuulin taattosi tulleen taas kotihinsa. Mut estivät kai tulon tuon ikivallat. Sill' ei kuollut viel' ole teilleen oiva Odysseus, saareen tyrskyjen saartelemaan, meren aukean keskeen jonnekin joutunut lie, väki sen raju, raaka ja karsas ei hänen lähteä suo, vaan viivyttaa väkivalloin. Mutta nyt ennustan, mitä johdattaa ikivallat mieleen mulle ja minkä mä luulen täydyvän totta, vaikka en tietäjä lie, en lintujenkatsoja liioin. Eip' ole kauemmin

sulo-syntymämaasta hän poissa viipyvä, rautaisetkaan hänt' ei kahlehet estäis; keksii keinot hän, hän on mies ylen mieleväneuvo. Mutta sa nyt sano mulle jo tuo, tosi vilpitön virka: poika Odysseun tottako liet, joka noin olet vauras? Hämmästyn, miten on sama pää, samat säihkyvät silmät sullakin; toisissammepa näät useasti me oltiin, kunnes Troiaa kohti hän riensi jo, niinkuni muutkin lähtivät Argos-maan valioimmat laitavin laivoin. Nähnyt Odysseut' en ole silleen, ei mua hänkään.»

Toimeva Telemakhos noin tuohon vastasi jälleen:
»Niinpä sen, vieras, siis sanon sulle, en vilppiä virka. Kyll' isäks äitini mainitsee hänet mulle, mut tietää en sitä voi, oma syntypä on näet kullekin outo. Poika jos oisinkin minä onnen suosiman miehen, jonk' osa hiljalleen on vanheta vauraudessaan! Vaan polosyntyisin lie mull' isä ilmojen alla heimoa kuolollista — se kosk' oli sun halu kuulla.»

Vastasi, virkkoi näin taas päilyväsilmiä Athene:
»Kuuluna loistaa suo sukumainees viel' ikivallat, noin kun on kunnokkaan pojan saanut Penelopeia. Mutta sa nyt sano mulle jo tuo, tosi vilpitön virka: juhla mik' on, mikä joukkue tää? Mikä puuhana sulla? Häätkö on vai kemut muut? Vero arkinen eipä se liene. Niin näet korskina nuo omin valloin atriian ääreen käyvät kattosi alla. Jok' ihminen oikeamieli närkästyisi jo nähdessään kataluuksia näitä.»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen:
»Vieras, kun sitä siis kysyt, tiedustat sinä multa, tietäös, vaurautt' ei talo tää, ei arvoa vailla ollut, kun kotonaan sen valtias viel' oli täällä. Toisin säätivät tuon toki taivahiset tuhomielet, häipyä antoivat hänen, kuin ei ihmisen kuunaan, ilman jälkeä. Niin suris en minä taattoni surmaa, kumppanijoukossaan jos maall' ois sortunut Troian tai syliss' ystävien sodan laattua

heittänyt hengen. Silloin kummun kaikk' ois luoneet hälle akhaijit, kuulun poialleen hän jättänyt ois nimen, maineen; maineetonnapa, Harpyiain nyt on viemänä mennyt, jäljetön, tietymätön, vain tuskan kyynelet jätti mulle. Mut yksistään en häntä mä vain sure, huokaa, muunkin taivahiset murehekseni toi kovan onnen. Kaikk' ylimykset näät, joka ruhtinas, nää jota saaret, Dulikhion, Samos ynnä Zakynthos metsävä, kuulee, tai mitä kalliomaill' Ithaken on miestä' isovaltaa, kaikki nyt äitini on kosijoina ja syö tavaraani. Eikä hän torjua rohkene heit', ei taipua saata pattoiseen avioon, ja he multa jo kartanon kaiken ahmivat, itsenikin pian raastavat kappalehiksi.»

Tuosta jo kuohahtain näin virkkoi Pallas Athene: »Voi, jopa ois nyt Odysseus tääll', ei kaukana, tarpeen korskiin käydäkseen kosijoihin kostavin kourin.

Jospa nyt ilmestyis oven suuhun sankari itse, välkkyis pää kypäröity ja kilpi ja peitsiä kaksi, aimona niin, kuin näin hänet ensimmäistä mä kertaa, kun pitovieraanamme hän viiniä joi, Efyrestä Ilos-sankarin luota kun saapui, Mermeron poian! Sillä Odysseus sinnekin näät tuli kiitävin laivoin myrkkyä noutaakseen uronsurmaa, voitanut joll' ois nuolten vaskiset väät; mutt' ei sitä antanut Ilos, peljäten suututtaa ikivaltoja, vaan sitä antoi taattoni, sill' ylen armas ol' ystävä hälle Odysseus. Moisenä joukkoon jos nyt sulhojen itse hän astuis, ruttopa koituis surma ja katkerat häät heti heille. Mutta se kaiketi lie jumalain sylisykkynä vielä, saapuva onko hän kostamahan vai ei kotihinsa; vaan sinä mieltiös itse, ma neuvon, millä sä lähtöön kattosi alta jo tuon tuhosulhojen joukkion saisit. Niinpä nyt kuuntele, kun sanon sulle, ja paina se mielees! Kutsuos noustua koin heti aimot koolle akhaijit, tahtosi julki sa tuo, ano kuuntelijoiks ikivallat. Käskeös sulhojen suoria pois

kotihinsa jo kunkin, äitisi taas, avioon jos uuteen suostua aikoo, lähteä taattolahan, isän voivan luo, isovallan; hankitkoot häät siellä ja runsaat morsiuslahjat, niinkuin ainakin saapi ne taatoltaan tytär armas. Vaan hyvä kuullos vielä sä neuvo, jos mielinet noutaa: haaksi nyt kuntoon saa, parikymmensoutuja parhain, lähteös etsintään isän kauan kaivatun. Vihjeen ehkäpä virkkaa voi joku ihminen, tai huhu kulkee viestinä Zeun, enitenpä se ihmiskuulumat kantaa. Valtias ensinkin Pylos-maan, jalo etsiös Nestor, sitten Spartan pään mene vaalevan luo Menelaon, sillä hän saapui viimeiseks urohista akhaijein. Jos kotimatallaan elon maill' isän kulkevan kuulet, kestää vuoden voit toki vielä sa kiusoja näitä; vaan jos kuulla jo kuolleeks saat sekä meilt' ikimenneeks, saapuos armaaseen kotisaareen kohta jo silloin, luo'os kumpu ja uhrin tuo, pidä uhkeat peijaat, kuin pojan tehtävä on, sekä sitten äitisi naita. Mutta kun kaiken tuon olet saanut toimitetuksi, niin sitä mielin mieti ja aivoin aattele, kuinka linnassas tuhon tuottaisit kosijoille sa noille turvaten viekkauteen tahi voimaan; ei sovi sulle saamaton lapsekkuus; ohi sulta jo on ikä lapsen. Vaiko et kuullut lie, mikä maine on oivan Oresteen kaikill' ihmismaill', isän kostajan, koska hän tappoi viekkaan Aigisthon, joka murhasi hält' isän kuulun? Myös sinä yht' ole urhea, kuin olet sorja ja vauras, että sun uljuuttas moni vastakin syntyvä kiittäis. Vaan nyt on aika mun ehtiä luo tovereitteni laivaan, kaiketi vartonevat mua siellä jo kärsimätönnä. Miettiös nyt tätä itse ja mielees neuvoni paina.»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen:
»Vieras, neuvosi soit totisesti sa rakkahin mielin kuin isä poialleen, enk' unhotta pois sitä kuunaan. Viipyös hetkinen vielä, jos onkin kiire jo matkaan, että sä kylpeä saat, sydän virkistettynä sitten mielin riemukkein menet

laivaas, myötäsi lahja kallis, kaunoinen, joka sulle on muistona multa, kuin suo muistoja toisilleen majaystävät rakkaat.»

Hällepä vastasi näin taas päilyväsilmiä Athene: »Ällös kauemmin pidätelkö, kun mennä jo mielin. Lahjan jos sydämellä sa rakkaall' aikonet antaa, antaos mulle se myötäni, kons' olen taas kotitiellä; kalliskin valikoios, en halvemmallalla ma vastaa.»

Virkkaen noin pois kiiti jo päilyväsilmiä Athene, häipyen korkeuteen kuin lintu; ja rohkeus elpyi rintaan Telemakhon, isän entistään elävämmin muisti hän myös. Sitä siinä hän mielti, ja valtasi mielen ihmetys, olleen näät jumalattaren arvasi luonaan. Kohta jo sulhojen luo jumalainen, nuor' uros astui.

Lauloi laulaja siellä ikikuulu, ja ääneti istuin kuunteli muut — palausta akhaijein Ilionista kolkkoa lauloi, jonk' oli säätänyt Pallas Athene. Itsepä Ikarion tytär, mielevä Penelopeia, koht' ylikammiohon ihanaisen kuuli jo laulun, astui portahiaan alas valtiatar talon ylhän, yksinp' astunut ei, kera kaks oli saattajaneittä. Vaan kun sulhojen luo noin saapui naisia sorjin, jäi ovensuulle hän miessalin tuon ison, jyhkeäseinän, kasvot kaunoiseen, utuhienoon verhosi huntuun, kumpaisellekin jäi kupehelleen saattajaneito. Itkien kääntyi hän jumalaisen laulajan puoleen:

»Femios, sull' iloks ihmisien moni laulu on muukin, töist' yhä sankarien, jumalainkin laulajat laulaa; niistäpä laula sa myös kera istuen täällä, ja juokoot ääneti viiniä muut; vaan laulusi tuon surusynkän laata jo suo, joka mult' yhä rintaa raastavi, sillä mullepa suunnaton suotu on murheen kukkura, moinen mennyt on rakkain multa, jot' ainian mieleni muistaa, mies, koko Hellaan kuulu ja Argos-maan joka äären.»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen:
»Miks, emo, laulajan laatuksan et meit' ilahuttaa sois,
miten antaa mieli? Se ei vika laulajan liene, Zeunpa on
syy, joka ihmisien moniaskarehisten kohtalot kuljettaa,
miten mielih. Ei pahaks ottaa kenkään saa, tuhost' että
hän laulaa danaolaisten. Ainapa parhaimmaks sitä laulua
ihmiset kiittää, soinnull' uusimmalla mi kaikuu kuulijan
korvaan. Tyynenä kuuntelemaan sitä mielesi maltuta, sill'
ei yksin Odysseult' estynyt vain ilo saapumapäivän;
Troian luona jo näät moni sortui sankari surmaan. Vaan
naissuojaan käy, mene, antau askaretoimiis, kehräämään,
kutomaan sekä palveluneitoja neuvoin, käskien
ohjaamaan; puhe mielevä miesten on huoli, vaan yli
muistapa mun, joka täss' olen haltia huoneen.»

Tuostapa hämmästyin emo huoneisiinsa jo lähti, näät
pojan mielevän lauseen tuon sydämeensä hän painoi.
Nous ylliskammiohon kera saattajaneitojen, siellä sitten
Odysseut' itki hän, puolisoaan, unen armaan kunnes loi
yli luonten Athene päilyväsilmiä.

Vaan jopa miessalin varjoisan melu sulhojen täytti,
kaimata vuoteeseen näet hänt' oli kaipaus kaikkein.
Mutta jo toimeva Telemakhos sanan laati ja lausui:

»Äitini mielijät kaikk', elämöitsijät korskeamielet, aika
nyt atriattamme on nauttia, siis melu laatkoon, sill'
ihanaistapa kuulla on laulelo laulajan moisen, niin
jaloäänisen, kuin jumaloita hän oisi Olympon. Mutta kun
noussut on koi, torill' olkaa kaikki te koolla, että ma
lausun julki jo tahtoni teille ja käsken mennä meiltä jo
pois. Hakekaa pitopaikkoja muita, tuhlatkaa omianne ja
toisissanne te käykää! Vaan se jos oivemp' on teko teistä
ja mielehisempi, yhdelt' ilmaiseksi elot ahmia, kaikk' osat,
onnet, syökää vain! Mutt' auttamahan jumaloita ma
huudan ain'-eläväisiä. Ehkäpä Zeus sen maksavi kerran,
teidät kostajaton tuho kohtaa kattoni alla.»

Noin hän virkki, ja hämmästyin puri kaikki he huultaan, heitä kun Telemakhos uhitellut ol' uskaliaasti. Vastasi Antinoos, Eupeitheen poika, jo vihdoin:

»Kas vain, Telemakhos! Ikivallat itsekö neuvoi noin sua haastelemaan suin suurin, uskaliaasti? Kunp' ei korkea Zeus vain hallita sois sinun kuunaan saart' Ithaken, se jos taattoinen perimyksesi onkin!»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen:
»Suuttunet ehkä sä, Antinoos, jos mieleni lausun? Saavuttaisin, jos vain sallisi Zeus, toki tuonkin.

Vai sekö mielestäs elon ilmoill' ois osa kurjin? Eip' ole kurja, ken valtias on; pian kartano täyttyy rikkaudesta, ja muita on ylhäisempi hän itse. Mutta akhaijeja paljon on ruhtinassyntyjä muita, nuoria, vanhojakin, meren saartelemass' Ithakessa; vallan saa joku heistä, kun kuollut on oiva Odysseus. Vaan minä kattoni all' olen käskijä, haltia huoneen, palvelijoitteni myös, sodass' oivan Odysseun saamain.»

Vastasi Eurymakhos, Polybos-uron aaluva, tuohon:
»Telemakhos, jumalain sylisykkynä lie, ken akhaijein aimoist' on Ithaken merensaartaman valtias kerran; vaan omas hallita saat, oman käskeä kattosi alla. Miestä sit' älköön tulko, ken sult' omas rosvona riistää, ei niin kauan kuin Ithaken ikikalliot kestää! Mutta nyt, ystävä, virka, ken äsken tääll' oli vieras, mistä hän matkasi, mistä hän kertoi maast' olevansa. Missäpä mantu on taattoinen sekä syntymäjuuri? Tietoa sulleko toi hän taattosi saapumisesta, vai omiss' aikeissaan, asioissaan vain tuli tänne? Kuinka jo riensi hän pois, ei vartonut, ett' olis tultu tuntemahan hänet? Ei näköjään mies halpa hän ollut.»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen:
»Taattoni saapumisest' ei, Eurymakhos, tule totta. Luota en viesteihin, en kuuntele, jos kuka tuokoon, en jumal-

enteisiin, emo joit' utelee yhä, kutsuu tietäjät kartanohon. Majaystävä tuo oli mulle taattoni aikuinen, Tafos-saaren miehiä, Mentos. Taatokseen jalon Ankhialon hän mainita mahtaa, vaan merikelpoja hallitsee tafolaisia itse.»

Virkkoi noin, toki taivahisen tajus ollehen luonaan. Sulhot karkelohonpa nyt antautui, sulolauluun, jäivät riemuamaan yhä, kunnes kerkesi ilta. Siinä kun riemusivat, tuli maille jo tummuva ehto; koht' asumukselleen kukin asteli nukkua aikoin.

Tuonnepa Telemakhos kävi, korkea kuss' oli hällä kammio kaunoisen pihan ympärismuuria vasten, heittihe vuoteelleen, monet mietteet täyttivät mielen. Huolekas Eurykleiapa vei hänet, saatteli soihduin leimuavin, tytär Opsin tuo, Peisenorin poian. Ostanut Laertes hänet, voipa ja vauras, ol' ammoin, neito kun nuor' oli hän, härän kahdenkymmenen hintaan; nauttia soi taloss' arvoa laill' oman puolison armaan, vaan kera yhtynyt ei, yli mennyt puolison mielen. Soihduin leimuavin hän saatti; hän palvelijoista kiintynehin oli Telemakhoon, jota piennä hän hoiti. Aukasi Telemakhos lujaseinän kammion uksen, istui vuoteelleen, ihotakkins' otti jo yltään pehmeän; vanhapa hoitajatar sen korjasi valpas, käänteli kääryyn kaunoiseen, rypyt pois silitellen, vaarnaan tuon kuverekäisen pani vuotehen viereen, lähti jo pois, ovirenkaaseen hopeaisehen tarttuin uksen sulki ja sen vetohihnastaan veti salpaan. Uuhenuntuva-peitossaan yön mielti nyt kaiken matkaa Telemakhos, johon neuvonut noin ol' Athene.

Toinen laulu

Ithakalaisten kansankokous.

Telemakhon matka.

Vaan valon huomensynty kun toi rusosorminen Eos, vuoteelt' armas nousi Odysseun aaluva, vaatteet suori jo varrelleen, olusvyöhön vyötteli miekan, jalkoihin jalohohtosiin sirot anturat pauloi, uksest' ulkosi sorjana kuin joku kuoloton aivan. Airuet toimeks sai heti selkeäänäiset häitä mieskokoukseen kuuluttaa hiuskaunot akhaijit. Airuet käslyn vei, väki yhteen kiirehin kertyi. Mutta kun koolla jo kaikk' oli kansa ja kertynyt yhteen, välkkyvä keihäs kourassaan kävi itse hän keskeen, ei toki yksin, vaan kera kaks oli virkkua koiraa. Saapujan yllepä tenhoa loi jumalasta Athene; valtasi katsojat kaikk' ilo, hämmästys, ja hän istui koht' isän istuimelle, ja vanhimmat tilan antoi.

Loihe jo lausumahan Aigyptios sankari siinä, painama vanhuuden, kokemukset runsahat koonnut.

Hältäkin matkannut jumalaisen Odysseun myötä poika ol' Ilioniin hepokuuluun hankavin haaksin, Antifos, keihäsmies, joka kykloopin oli julman tappama luolassaan, veroks ahmima viimeiseksi. Kolmepa poikaa jäi; oli joukkoa sulhojen korskain Eurynomos, muut kaksipa taas kotikontua hoiti; vaan tuot' yht' unohuttanut ei, yhä kaipasi, itki. Kyynelen vuodattain hän lausui noin, sanan virkkoi:

»Miehet kaikk' Ithaken, mua kuulkaa, kun sanon teille. Ei kokouksia meill', ei istunnoit' ole ollut ontevin pursin

souttua pois jumalaisen Odysseun. Tään kuka kutsui nyt? Niin kell' oli tärkeä tarve? Nuortako polvea lie vai vanhempaa ikäkantaa? Kuullut on hän kukaties sotajoukon saapuvan jälleen; senpä nyt ilmaiskoon, mist' ensin sai sanan itse. Vai asioitako kansan lie mitä pohtia mieli? Oivaks arvelen vain hänet, siunatun tuon. Hänen suokoon Zeus toteuttaa kaikki, mit' aikoo aimoa mieli!»

Tuon sanan onnekkaan iloll' aaluva armas Odysseun kuuli ja kauemmin ei istunut, mieli jo haastaa; piirin keskeen astui, vaan hänen toi käteensä valtikan airut Peisenor, mies mieleväneuvo. Vanhuksellepa hän näin lausuin vastasi ensin:

»Kaukana ei ole mies, joka koolle on kutsunut kansan, sen heti, vanhus, näät; hätä, huoli on mull' ylen suuri. Enp' ole retkeltään sotajoukon saapuvan kuullut ilmaistakseni nyt, mist' ensiks sain sanan itse, aio en kansan, maan asioita ma pohtia, huolet vain omat ahdistaa; tuho, kaksikin on talohomme iskenyt: mult' isä kuulu on mennyt, valtiahanne muinainen, joka kansaa laill' isän lempeän kaitsi; nyt tuho uus yhä suuremp' on, pian kartanon kaiken raiskaa, raastaa meilt', elot vie ihan viimeisetkin. Äitini kimpuss' on kosijoita — hän torjuvi turhaan — poikia mahtavien ylimysten, maan parahinten. Karttavat Ikarion tykö lähteä, äitini taaton, itse jok' antaa sais oman tyttären, määrätä kihlat, kellekä tahtoo vain, kenet arvaa mielehisekseen. Meille he kertyvät mellastain joka ainoa päivä, iskevät teuraikseen härät, oinaat, uhkeat vuohet, viettävät juhlaa vain, säkenöivää viiniä juovat, julkeat, hukkaavat elon kaiken. Eik' ole meillä miestä Odysseun vertaa, pois joka turmion torjuis. Itse en torjua voi; ja ma varmaan vastakin liian lien vähävoimainen sekä tottumaton väkitöihin. Totta ma torjuisin, jos vain ois valta ja voima. Sillä on sietämätön meno tuo, katalasti jo kaiken kartanon kaatavat multa. Se

närkästyin tekin nähkää, silmiin kaikkien naapurien häpeäksi te älkää heittykö, peljätäkää ikivaltain kostoja, ettei kohta se teihinkin noist' iskisi ilkiötöistä. Vannotan teitä—sen kuulכון Zeus sekä myös Themis ylhä, mieskokouksien alkajatar sekä päättäjätärkin — ystävät, herjetkää, suru suokaa synkkä mun yksin surra, akhaijeja jos varusääriä ei vihamielin kohdellut kukaties ole taattoni, kuulu Odysseus, että on kosta syy vihamielin mulle se teillä noita nyt yllyttäin; toki mieluummin minä teidän ahmia antaisin talon karjoineen, tavaroineen. Jos tekisitte te sen, kai maksun kerta ma saisin: kulkisin kaupungill' yhä pyytäen, mairien, kunnes viejät vihdoinkin tavaramme jo taas palauttais. Vaan nyt suotte te mun tuta huojenemattomat huolet.

»Noin vihalausein virkki ja viskasi valtikan maahan, puhjeten kyynelihin; väen kaiken valtasi surku. Ääneti kaikk' oli muut, ei vastata mielinyt kenkään, hennonut Telemakhon ei kiihkoa hillitä nuhtein; yksin Antinoos vain vastasi hälle ja lausui:

»Mieletön Telemakhos, sinä röyhkeäsuu, mitä haas toit? Meitäkö solvaiset? Koet mustata kunniatamme? Syytä akhaijein sulhoiss' ei, kosijoiss' ole lainkaan, syy oman äitisi on, ylen viekkaat jolla on juonet. Kolmas on vuosi jo siitä ja neljäskin pian mennyt, kun hän akhaijein mieliä vain, sydäntoivoja pettää. Kaikkia rohkaisee, lupauksia kullekin antaa, laittaa viestejä, vaan sydämessäpä toiset on aikeet. Tällaisenkin vielä hän keksinyt juonen on viekkaan. Näät naiskammiohon kutehelle hän laitteli kankaan hienoisen, ylen pitkän, näin kosijoille jo lausui: 'Sulhot, Odysseun kuoltua mun kosijoikseni tulleet, älkää nyt hätiköikö te häitäni, kunnes on valmis kangas tää, ett' ei mene hukkaan lankani kauniit. Käärinliinat teen jalon Laerteen minä siitä, ennenkuin kovan kuolon tuo tyly sallima hälle, ettei

naiset akhaijein vain mua moittisi — maanneen vainajan verhoja vaill', eläessään vaikk' oli vauras.' Noin hän haasteli, miehekkäät sydämemme sen uskoi. Päivisin kangastaan kutomassa hän suurta nyt hääri, öin tulisoihdujen leimunnas' yhä purki sen jälleen. Kolmepa vuott' oveluudellaan hän akhaijeja petti, mutta kun kerkesi vuosi jo neljäs, tuomana Horain, naisist' ilmi sen toi joku juonen tunteva, joutui kuulua purkaissaan kutomusta hän yllätetyksi, tehdä sen valmiiks sai, ei tahtonut, vaan oli pakko. Tää ota vastaus nyt kosijoilta sa, että jo itse tietäisit sekä oivaltais sen kaikki akhaijit: äitisi laita jo luotasi pois, avioitua kāske sen kera, kellekä suo hänet taatto, ket' itsekin mieli. Vaan yhä viivytän jos akhaijein poikia kiusaa, mieltien mielessään, ett' antoi hälle Athene ymmärryst' ylevää sekä armaat askaretaidot, myös oveluuden, vertana ett' ei mainita kestä kenkään muinaiskautten akhaijatar suortuvakauno, Tyro, Alkmene tahi seppelsorja Mykene, juonia Penelopeian joist' ei keksinyt kenkään, ei hyvin harkinnut sitä hankettaan ole silloin. Nääät niin kauan syömme sun aartehias, tavaroitas, kuin on hällä se mieli, min antanehet ovat rintaan taivahiset tähän asti. Se kai ison tuottavi maineen hälle, mut sulle se vain tavaroittesi varma on hukka. Emme nyt ennen käy kotitoimiin emmekä muuhun, kuin hän on miehekseen meist' ottanut sen, ketä mieli.»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen:
»Mahdoton, Antinoos, mun on pois oma kantaja häättä, kasvuni kaitsijatar. Isä viipyy kaukana — kuollut vai elon maillako lie? Ylen työläs on mun sakot suuret maksaa Ikariolle, jos itse ma pois emon laitan. Kostais mulle sen taatto, ja kostopa myös jumaloilta koituis, vainoamaan emo kolkot Erinnyit kutsuis lähteissään kotoansa, ja ihmisien ison moitteen saisin: siksi en milloinkaan sitä

käskyä lausu. Mutta jos on meno tää teist' itsestännekin inhaa, menkää meiltä jo etsimähän pitopaikkoja muita, tuhlatkaa omianne ja toisissanne te käykää! Vaan se jos oivemp' on teko teistä ja mielehisempi, yhdelt' ilmaisiks elot ahmia, kaikk' osat, onnet, syökää vain! Mutt' auttamahan jumaloita ma huudan ain'-eläväisiä. Ehkäpä Zeus sen maksavi kerran, teidät kostajaton tuho kohtaa kattoni alla.»

Telemakhos noin vastasi. Vaan Zeus kaitsevasilmä ilmetä kotkaa kaks laelt' antoi kallion ylhän. Väikkyen liitelivät tovin, viepyen viimojen myötä, leijailen liketysten nuo, levitetynä siivet; vaan yli kiitäissään torin suuren, miessorinaisen kiivain kierroksin vikevästi ne siipiä löivät, kansan paljouteen tähyellen turmiokatsein;päätä ja kaulaa toiseltaan repi kumpikin, häipyin pois idän ilmoihin yli kaupungin, katonharjain. Hämmästyti väki lintuja, kun näky näyttihe moinen, mieltien mielessään, mitä turmia merkki se tiesi. Tuosta jo haastoi noin Halitherses, sankari vanha, Mastorin poika; hän aikuistaan oli polvea oivin lintujenkatsoja, entehien selityksehen selvin; näin hyväneuvoisesti hän haastoi heille ja lausui:

»Miehet kaikk' Ithaken, mua kuulkaa, kun sanon teille; vaan kosijoillepa semminkin minä mieleni lausun: heitä jo vyöryy päin tuho suur'; ei kauan Odysseus poiss' ole luot' omiensa, jo varmaan lie likiteillä, surmaa valmistain, kirokuoloa kaikkien noitten. Silloin kohtaa kai paha muitakin meit', asujointa siintelevän Ithaken. Siis aika on mieltä, millä suistaa sulhojen ilkiötyöt; ja he itse jo viimein herjetkööt, totisesti on onnekkaampi se heille. Ennustan kokeneena ma, en kokemattoman suulla. Kaikkipa käyneet lie, niin luulen, Odysseun vaiheet, kuin minä silloin ennustin, kons' urhot Akhaian lähtivät Ilioniin, kera myös monineuvo Odysseus, ett' isot vaivat

kärsiä sais, tuho kumppanit veisi, outona vihdoin saapuva ois kotihinsa, kun ehtii kahdeskymmenes vuosi, ja nytpä se kaikki jo täyttyy.»

Vastasi Eurymakhos, Polybos-uron aaluva tuohon:»Lähde ja lapsilles hoe ennustuksias, äijä, vast'edes että he vois kovan onnen kohluja karttaa! Vaan tämän ennustaa toki tarkemmin minä taidan. Loistavan' auringon all' eestaas lintuja lentää, ennuslintuja eip' ole kaikki ne. Mutta Odysseun kaukana surma jo vei, sinut kunp' ois vain kera vienyt! Siinä et lörpöttäis sinä ennustuksias silloin, mieltä et Telemakhon viel' yllyttäis vihan kiukkuun, lahjan mennessäs ett' ehkäpä myötäsi antais.

Vaan sanon sen minä sulle, ja täyttyvä myös se on totta: jos sinä, joll' ikä kuin kokemuskin on kukkurapäinen, viettelet nuorempaas pakinoillasi noin vihamieleen, hälle se ensinkin pahat tuottaa vain tukalammat, sill' ei mahda hän näät, ei rahtuakaan kosijoille; sullepa, äijä, me taas sakon äänestämme, mi viiltää mieltäsi maksaissas; sepä sulle on tuska, mi tuntuu. Mutta mun neuvoni Telemakhos saa kaikkien kuullen, ett' emon entisehen kotihinsa jo käskisi luotaan; hankitkoot häät siellä ja runsaat morsiuslahjat, niinkuin ainakin saapi ne taatoltaan tytär armas. Ennen akhaijein poikia ei kosimasta, ma luulen, kiusoin estetä, ei, sill' ei ole pelkona kenkään meill', ei Telemakhos, vaikk' onkin suult' ylen suulas, eikä sun ennustuksesi nuo, mitä turhia meille haastelet, vanhus, vain vihatummaks itsesi saattain. Huikea hukkapa vie varat vauraat, eik' ole korvaus koituva niistä, jos häitä akhaijeilt' aikovi siirtää vain yhä Penelopeia, kun suostuttaa yritämme kilvan tuot' ihanaa joka päivä me emmekä muitten naisten luo mene, joita jok' ainoan kihlata kelpais.»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen:
»Eurymakhos sekä muu kosijoitten korskea joukko! En puhu kauemmin minä siitä, en pyytele teitä, sill' ikivallat tietää sen sekä kaikki akhaijit. Laiva ja soutue vain parikymmenmiehinen suokaa, matkani päähän täältä mi vie sekä tuo minut jälleen. Sparta ja hietava on Pylos matkani määränä; lähden retkiä tietelemään isän kauan kaivatun. Niistä ehkäpä virkkaa voi joku ihminen tai huhu kulkee viestinä Zeun; enitenpä se ihmiskuulumat kantaa. Jos kotimatallaan elon maill' isän kulkevan kuulen, kestää vuoden voin toki vielä mä kiusoja näitä; vaan jos kuulla jo kuolleeks saan sekä meilt' ikimenneeks, silloin armaaseen kotisaareen kohta ma saavun, kummun luon sekä uhrit tuon, pidän uhkeat peijaat, kuin pojan tehtävä on, sekä sitten äitini naitan.»

Virkkaen noin taas istuutui. Puhumaanpa nyt nousi Mentor, mielevä tuo ikäkumppani kuulun Odysseun, jolle ol' lähteissään uros uskonut kartanon kaiken valvoa tarkoin, vain talon vanhaa taattoa kuullen. Näin hyväneuvoisesti hän haastoi heille ja lausui:

»Miehet kaikk' Ithaken, mua kuulkaa, kun sanon teille! Älköön milloinkaan hyvä, lempeä, laupias olko valtikankantaja ruhtinas tai jalo, oikeamieli, vaan tyly, ankara aina ja innokas ilkiötöihin, kosk' ypö-yht' ei muistelijaa jumalaisen Odysseun niiss' ole, joita hän kaitsi ja kohteli kuin isä hellä! Korskia en kosijoita ma niin toki moittia tahdo, ilkiötuumia täynn' omin valloin vaikka he riehuu, sill' oman päänsäpä uskaltain tavaroita Odysseun rosvoten haaskaavat, kosk' ei muka saavu hän jälleen. Vaan kovin oudoksun minä kansaa muuta, kun istuu kaikk' ihan ääneti, ette jo nuhtele ettekä estää harvoja voi kosijoita te, joit' on niin iso joukko.»

Vaan Leiokritos vastasi näin, Euenorin poika: »Mentor, tøykeä mies, mitä, riiviöpää, sinä haastoit? Meitäkö

estelemään sinä yllytät? Torjua työläs miehiä pois pitopöydästä' on, useampia paljon. Itse Odysseus vaikk', Ithaken ylivalentias, saapuis, aikoen kattons' all' ilojuhlia viettelemästä aimoja karkoittaa kosijoita, hän eip' ilahuttaa saapumisellaan vois ikävöivää puolisoansa, siin' oman surkean surman vain heti saisi, kun astuis kanss' useampien kamppailuun. Hoet turhia tuiki. Vaan nyt kansa jo käyköön pois, kukin askarehelleen! Auttava Telemakhon Halitherses on tielle ja Mentor, vanhat jotk' isänaikuiset ovat ystävät hälle.

Vaan minä luulen, kauan tääll' Ithakessa hän istuu viestejä vartoillen, ei tee sitä retkeä kuunaan.»

Virkkoi noin sekä päätti jo joutuisaan kokouksen. Pois kotihinsapa nyt väki muu mikä minnekin astui, sulhot taas kävi kartanohon jumalaisen Odysseun.

Tuostapa Telemakhos meni syrjemmäs meren ääreen, kuohuun veen kädet kasti ja Pallas Athenea palvoi:

»Kuullos, taivahinen, joka eilen luokseni saavuit, käskit laivoin taa meren siintävän laskea, siellä taattoa tiedustaa, joka kaukana viel' yhä viipyy! Mutta nyt kaiken sen mult' ehkäiseekin akhaijit, vaan yli muistapa tuo kosijoitten korskea joukko.»

Virkkoi noin anovasti, ja luo heti riensi Athene, Mentorin häll' oli hahmo ja Mentorin äänikin aivan; näin sanat siivekkäät hän vastasi hälle ja lausui:

»Ollut et ennen, et vast' epäkelpo ja keinoton olle, Telemakhos, sydämees jalo taattosi tarmo jos juurtui, moinen kuin oli mies, sanass' aimo ja työssä, hän aina; siksipä tyhjiin ei mene matkasi eik' ole turha. Ellet Odysseun poika sa oisi ja Penelopeian, enpä sit' uskoiskaan toteuttavan sun, mitä aiot. Harvoin poikia näät tasavertoja taattojen syntyä, pyrkivät huononemaan, joku harvapa vain isän voittaa. Vaan kun et ollut, et vast' epäkelpo ja keinoton olle, etk' ole lainkaan vaill'

oveluutta ja mieltä Odysseun, niin tosi toivopa on, ett' aikees tuon sinä täytät. Siit' älä huoli, mi lie kosjoitten mieli ja tahto, houkkien, joill' ei ymmärryst', ei tuntoa lainkaan; eivät kuolemataan varo, kolkkoa aattele surmaa, vaikka jo luona se on, kaikk' yhtenä päivänä kaataa. Mutt' ei kauankaan sun matkaanlähtösi viivy. Suott' isänaikuinen enp' ystäväs lie, merinopsan haahden sulle ma hankin, myös sun myötäsi lähden. Vaan kotisuojiin nyt mene, seuraan käy kosjoitten, valmiiks sääliös siell' eväsastiat, viiniä täyteen ruukut korvakkaat, yty urhojen, jauhetut ohrat, säkkeihin lujanahkasiin. Minä taas väen kesken soutajat tarjokkaat haen kohta, ja laivoja mont' on, vanhoja, uusiakin, meren saartelemass' Ithakessa; niist' otan oivimman minä sulle, se joutuen sitten pannaan kuntoon, niin meren aukean teitä jo mennään.»

Virkkoi noin tytär ylhän Zeun; mut Telemakhospa viipynyt, empinyt ei, jumal-äänen kons' oli kuullut. Riensi jo pois, mure mielessään, kotikartanohonsa; touhuavan pihamaalla jo taas näki sulhojen korskain vuohia teurastain, siat korventain silavaiset. Vastaan nauravin suin heti Antinoos kävi, kättä paiskasi Telemakholle ja lausui näin, sanan virkkoi:

»Mieletön Telemakhos, sinä röyhkeäsuu, älä haudo häijyjä mielessäs, sanat, työtkin heitä jo silleen. Käy kera, syö sekä juo, ole taas kuin oltihin ennen. Kaiken akhaijit toimittaa, mitä mielesi toivoo, laivan, soutajat oivat myös, pian saapuva rantaan kai pyhän liet Pylos-maan, sanat saamaan taattosi teistä.»

Toimeva Telemakhos näin tuohon vastasi jälleen: »En voi, Antinoos, kera teidän, korskien, kuunaan ääneti pöytään käydä ja tyytyen yhtyä riemuun. Eikö jo riitä se, ett' elot oivat haaskaelite multa te, moiset kihlojat, kons' olin lapsi ma vielä? Nytp' olen suuri jo, ymmärrän, mitä haastavan kuulen ihmisien, nyt vahvistuu yhä mieleni

miehuus. Niinpä jo koitankin tuhosurman teille ma tuottaa, pyytävä mun Pylos tai oma rahvas tääll' avuks olkoon. Niin, minä lähden, kuin käkesinkin, en jätä sikseen; kai joku laivuri vie; evätäänhän näät oma laiva multa ja soutajat myös; sepä teist' oli kai sopivinta.»

Virkkaen noin kädest' Antinon käden tempasi irti. Vaan taloss' ahkera nyt kosijoill' oli atriapuuha.

Siinä he ilkkui häntä ja pilkkasi pisteliäästi; noinpa jo muuankin hoki sulhoist' yltiöpäistä:

»Murhaa Telemakhos tosiaankin meille jo miettii. Tuovako miehiä hietavan lie Pylos-maan apureikseen vai ihan Spartast' asti, kun niin iso into on matkaan, vai Efyren mehumailleko lie halu lähteä hällä, myrkkyjä noutaa sielt' elonviepiä, että ne sitten viiniin viskata vois, menetyttää kaikki jo meidät?»

Arveli toinen taas tähän sulhoist' yltiöpäistä: »Kenpä sen ties, vaikk' itsekin luot' omiensa jo kauas laitavin laivoin harhaten sais tuhon lailla Odysseun? Meille se kaiketi kartuttais vain vaivoja: aarteet kaikkipa silloin ois tasan pantava, vain talo itse jäis hänen äidilleen sekä sille, ken lie hänet naiva.»

Noin hoki nuo; hänp' itse jo läks isän säiliösuojaan korkeakattoiseen, kasat kuss' oli vaskea, kultaa, vaippoja arkut, tuoksuavaa täynn' öljyä leilit; viiniä vanhaa myös, vedetönt' oli siell', ihajuomaa juhlivien jumalain, rivit pitkät seiniä vasten ruukkuja vierekkäin varaeltu, jos ehkä Odysseus vihdoin saapuva ois monen vaiheen vaikean jälkeen. Eess' oli salvakkaat, lujasaumaiset pariukset, kaitsijavaimopa taas sisäll' ain' oli yötä ja päivää, Eurykleia, ja vartiotaan piti kaikkea valvoin, toimelias tytär Opsin tuo, Peisenorin poian. Kutsui kammiohon hänet Telemakhos sekä lausui:

»Viiniä, hoitaja kulta, nyt ruukkuihin parikorviin! Parhaintas pane jälkeen sen, mitä talletat toivoin